

TIVOLI

PROGRAM

GRIEG, ANDSNES & CONCERTO COPENHAGEN

Lørdag 24. august 2019 kl. 19.30

Dirigent: Lars Ulrik Mortensen
Solist: Leif Ove Andsnes, klaver
Concerto Copenhagen

Franz Berwald (1796-1868):

Tragisk overture, fra Estrella de Soria (1841)
(ca. 8')

Edvard Grieg (1843-1907):

Klaverkoncert i a-mol, op. 16 (1868) (ca. 30')

1. Allegro molto moderato
2. Adagio
3. Allegro moderato, molto marcato

PAUSE

DE NORDISKE ROMANTIKERE – GADE, GRIEG OG BERWALD

Af Frode Andersen | Project Manager Concerto Copenhagen

Den historisk bevidste opførelsespraksis, som Concerto Copenhagen står for, tager udgangspunkt i musik fra renæssance, barok og klassik. Man forsøger at spille musikken fra disse perioder med de besættninger, de instrumenter og den spilleteknik, man kan sandsynliggøre var gængs på det tidspunkt, da musikken blev til. Men med tiden har den historiske opførelsespraksis bevæget sig fremad i musikhistorien. Talrige koncerter og indspilninger med ensembler og orkestre, der tager udgangspunkt i opførelsespraksis, kaster nu også nyt lys over senere komponister som Mendelssohn, Schumann, Berlioz, Brahms og Wagner. Første gang man kunne opleve denne tendens også i Norden var i februar 2017, da Concerto Copenhagen og DR VokalEnsemblet fremførte og indspillede Niels W. Gades *Elverskud* fra 1854, under ledelse af Lars Ulrik Mortensen. Det er derfor en oplagt fortsættelse – stadig med den historiske bevidsthed som udgangspunkt – når Concerto Copenhagen nu opfører musik af de tre store nordiske komponister fra 1800-tallet: svenske

CONCERTO COPENHAGEN

Niels W. Gade (1817-1890):

Symfoni nr. 1 i c-mol, op. 5, På Sjørunds fagre sletter (1842) (ca. 35')

1. Moderato con moto
2. Scherzo – Allegro risoluto quasi presto
3. Andantino grazioso
4. Finale. Molto allegro ma con fuoco

Koncerten optages af DR og sendes direkte i P2
Koncerten

Franz Berwald, norske Edvard Grieg og danske Niels W. Gade.

Niels W. Gades 1. symfoni blev uropført 8. marts 1843 af Gewandhaus-orkesteret i Leipzig – dengang, som nu, et af verdens bedste orkestre. Dirigenten var ingen ringere end Felix Mendelssohn, orkesterets chef. Året før havde Mendelssohn opført Gades *Efterklange af Ossian* med stor succes, og han var også begejstret for den nye symfoni. "Den har givet mig større glæde end noget andet stykke i lange tider", skrev Mendelssohn om symfonien i et brev. Både Mendelssohn og anmelderne var især fascineret af musikkens "nordiske karakter". Hvad der præcis hentydes til, er uklart, men Gade bygger meget af symfonien på sin egen melodi til *På Sjørunds fagre sletter*; en melodi, bevidst skrevet i folketonestil. Melodien bruges som grundlag for hele symfonien, mest hørbart i første og sidste sats. Året efter opførelsen blev Gade Mendelssohns assistent ved Gewandhaus, og efter Mendelssohns død i 1847 overtog Gade stillingen som chefdirigent. Gade havde utvivlsomt en stor karriere foran sig i Tyskland, men da Første Slesvigske Krig brød ud i 1848, forlod han

SOMMERKLASSISK

Leipzig og blev i stedet den altdominerende skikkelse i dansk musikliv.

I 1862, kun 19 år gammel, blev Edvard Grieg færdiguddannet som komponist i Leipzig. Så måske er det ikke så mærkeligt at han, trods uddannelsen, endnu ikke følte han havde fundet sin egen stemme som komponist. Direkte inspireret af den måde, hvorpå Niels W. Gade formåede at forene det nordiske med de klassiske former, tog Grieg derfor til København. Grieg blev boende i København i flere år. Her fandt han et levende musikliv, her fandt han og giftede sig med hustruen Nina, og her fik han sit store gennembrud – uropførelsen af klaverkoncerten i a-mol. For selv om Griegs klaverkoncert for mange står som indbegrebet af norsk musik, er den ikke komponeret omgivet af norsk natur, men på Mothsgården i Søllerød. Og uropførelsen fandt sted i København for næsten præcis 150 år siden, i april 1869, med pianisten Edmund Neupert og Det Kongelige Kapel i den nu nedlagte sal Casino på Sankt Annæ Plads. Koncerten blev en bragende succes og blandt dem, der stående applauderede var – Niels W. Gade.

Også Grieg formår i klaverkoncerten at forene de klassiske former med den nordiske folketone. I brugen af skalaer, harmonik og rytme er den norske folkemusik aldrig langt væk. Samtidig lever værket fuldt op til det, man forventer af en solistisk koncert – ikke mindst i den berømte solokadence i slutningen af første sats.

Trods værkets umiddelbare succes, reviderede Grieg koncerten mange gange. Concerto Copenhagen og Leif Ove Andsnes tager udgangspunkt i den sidste revision Grieg foretog, overleveret af pianisten Percy Grainger. Sommeren 1907 arbejdede Grainger med Grieg forud for en række planlagte fremførelser af klaverkoncerten i England senere på året. Grieg døde dog kort inden afrejsen til England. Men Grainger formidlede sit arbejde med Grieg videre gennem en lang række udgivelser og koncerter.

Som så mange andre kunstnere høstede svenske Franz Berwald først rigtig anerkendelse efter sin død. Men uropførelsen af operaen *Estrella de Soria* i Stockholm i 1862 var måske hans største succes, for især

musikken fik en varm modtagelse. Operaens tragiske ouverture lægger op til den dramatiske fortælling, henlagt til Spanien på 1400-tallet, hvor krig, drab og jalousi er hovedingredienser. Nordiske folketoner er ikke en del af Berwalds tonesprog. Hans musik er mere entydig europæisk. Berwald boede da også store dele af sit liv i forskellige europæiske storbyer, hvor han optog inspirationer og strømninger fra komponister som Spohr, Mendelssohn og Weber, og Berwald vendte først sent i livet tilbage til Stockholm.

Musik af Grieg, Gade og Berwald kan man jævnligt opleve danske symfoniorkestre opføre, og det kan måske være svært at se, hvordan Concerto Copenhagens opførelse adskiller sig herfra. Men forskellen kan høres. For nu at blive lidt teknisk: Concerto Copenhagens strygere spiller på tarmstreng, og strøg- og fingersætning baserer sig på de konventioner, som var gældende i anden halvdel af 1800-tallet. Blæserne spiller på instrumenter, der enten er originaler eller kopier af instrumenter fra den tid. Paukerne er fra ca. 1855, udlånt fra Det Kongelige Kapel, og det kan derfor meget vel være de selv samme pauker, der i sin tid blev anvendt ved uropførelsen af Griegs klaverkoncert i 1869. Leif Ove Andsnes spiller på et Blüthner-flygel fra 1867, særlig udvalgt til lejligheden og fragtet hertil fra Holland. Antallet af musikere i orkesteret er i overensstemmelse med datidens, og spilletekniske begreber som vibrato og portamento, der ikke anvendes meget i barokmusik, er her en del af de musikalske virkemidler. I øvrigt er kammertonen 438 Hz – ikke langt fra moderne orkestres 442 Hz, men ret langt fra de 415 Hz som Concerto Copenhagen stemmer i, når der spilles barokmusik.

Alle disse anstrengelser, og mere til, skaber andre klange, farver og balancer end hos symfoniorkestre, der spiller på moderne instrumenter. Det er selvfølgelig et forsøg på at kunne give en oplevelse af, hvordan musikken måske kunne have lydt, da den blev spillet første gang. Men først og fremmest er hensigten at skrælle eftertidens fernis af og forsøge at restaurere, revitalisere og genskabe musikken, så den igen fremstår som dengang: som det nyeste af det nye, det bedste af det bedste, og relevant, aktuel og vedkommende – også for os i 2019.

Concerto Copenhagen: 1. violin: Bojan Cicic; Fredrik From, Hannah Tibell, Jens Solgaard, Alison Luthmers, Kanerva Juutilainen, Stefanie Barner-Madsen, Julia Dagerfeldt. 2. violin: Antina Hugosson, Gabriel Bania, Hanna Ydmark, Ida Lorenzen, Maria Solgaard Holm, Tinne Albrechtsen, Johanna Andersson. Bratsch: Torbjörn Köhl, Rastko Roknic, Mikkel Schreiber, Andrea Ravandoni, Mika Svensson. Cello: Judith-Maria Blomsterberg, Clara Pouvreau, Louna Hosia, Hanna Loftsdottir. Bas: Megan Adie, Hen Goldsobel. Fløjte: Katy Bircher, Irene Spranger. Piccolofløjte: Jennifer Dill. Obo: Antoine Torunczyk, Per Bengtson. Klarinet: Nicola Boud, Daniele Latini. Fagot: Jane Gower, Lisa Goldberg, Karl Nieler. Trompet: Robert Farley, Howard Rowntree. Horn: Gavin Edwards, Richard Bayliss, Claudio Flückiger, Karen Hübner. Trombone: Martin Hultkvist, Ole Kristian Andersen, Cameron Drayton. Pauker: Patrik Raab.

Koncerten gennemføres med støtte fra William Demant Fonden. Leif Ove Andsnes' honorar er finansieret af donation fra Beckett-Fonden. Concerto Copenhagen modtager desuden støtte fra følgende danske fonde: Statens Kunstfond, Augustinus Fonden, Det Obelske Familiefond og Aage og Johanne Louis-Hansens Fond.